

Rut **Webe kubä Moap komeken nanik** **unitäᵋo manbiᵋam**

Yanäbeki Naomi kenta Rut täᵋo manbiᵋam

1-2 Bian yäpmäᵋ daniwani ämatä Isrel ämawebe yabäᵋ yäwat täᵋkuᵋo kadäni ugän ketemta jop itkuᵋ.

Irirä äma kubä wäpi Elimelek, Efrata äbotken nanik Betlehem yotpärare Juda komeken it täᵋkuko unitä webeni Naomikät nanakiyat Malon kenta Kilion yämaguränkaᵋ Moap komeken itpäᵋ-nadäktakuᵋkuᵋ.

³ Päᵋku ittängän Elimelek kumbänkaᵋ webeni Naomi nanakiyat ukät itkuᵋ.

⁴⁻⁵ Itkaᵋ nanak yarä u webe yarä Moap komeken nanik wäpi Opa kenta Rutpäᵋ yäpumän. Yäpmäᵋpäᵋ itkaᵋ obaᵋ 10 täreᵋjirän Malon kenta Kilion bok kumäᵋjirän Naomi inigän, äpi nanakiye nämotä itkuk.

⁶ Naomi ittängän nadäᵋkuk; Juda komeken Yawetä ämawebeniye täᵋkentäᵋ yämikta täᵋ-bumbum pewän ahäkaᵋ yäᵋ nadäᵋpäᵋ äbekiyat yäwerän bok kukta tuᵋum täᵋkuᵋ.

⁷ Täᵋpäᵋ äbekiyatkät kome it täᵋkuᵋo u peᵋpeᵋ Juda kädet moräki yäput peᵋpäᵋ kuᵋkuᵋ.

⁸ Kuᵋtängän Naomitä äbekiyat ᵋode yäwetkuk; Ektä näk ba äpjekyat kumbumäno unita watä it nimik täᵋkumäno udegän Yawetä ekta watä it tamiᵋjirän päᵋku meᵋjekyat-kät irun.

⁹ Tənpəŋ Yawetä təŋkentəŋ tamiŋirän äma yarä äneŋi kaŋ yəpməŋkaŋ irun. Ude yəwetpəŋ kowat bəyaŋ imän tənpəŋ konäm bumta kotkuŋ.

¹⁰ Konäm kotpəŋ ŋode iwetkumän; Ude nämo! Nek gəkkät məhemkayeken u bok api kune yäk.

¹¹ Ude yəwänä Naomitä äneŋi yəwetgän təŋkuk; Äbeknayat, äyənütpeŋ notjiyeken kun. Məbəri imata näk nəwatta nadəkamän? Nəkä jide tənpəŋ nanak ätu bəyawakaŋ api yəpdeŋ?

¹²⁻¹³ Ude təga nämo. Nək webe pəhap təyat. Äma äneŋi təga nämo api yəpet unita kun. Ba äma apinogän yəpməŋpəŋ nanak pengän bəyawero u yəpməkta kadäni kəronji təga nämo itsämdeŋ. Kadäni kəronji irän wawəpəŋ äma ätupəŋ yəpdeŋ yəŋ nadätat. Äbeknayat, butewaki pəhap. Yawetä mäde ut namitak unita butewaki ärowani nadəŋ tamitat.

¹⁴ Ude yəweränä Rut kenta Opa konäm äneŋi kotkumän. Kotpəŋ Opa äbeki bəyaŋ iminpəŋ teŋpeŋ kuŋirän Rut kukta bənepi bitnəkinik tənpəŋ Naomikät itta nadəŋkuk. ¹⁵ Ude tənpənä Naomitä Rut iwetkuk; U ka! Gwarəpka noriyeken ba anutuniyeken kuyak. U iwat yäk.

¹⁶ Ude yəwänä Ruttä iwetkuk; Nämo, näk gəkkät bok kudayəŋ. Nəkä gək gepmaŋpeŋ kukta man nəwereno. Gəkä deken kwayəŋ täno u näk bok api kude yäk. Gək de irayəŋ täno u bok api itde. Gəkŋo notkaye u näkŋo notnaye ude api itneŋ. Ba gəkŋo Anutu u imaka, näkŋo Anutu ude api irek.

¹⁷ Gəkä kome deken kumbipəŋ änenayəŋ təŋo uwä näk kome ugän api äneneŋ. Imaka kubätä nek bəmopnekken madəŋ təkŋewektawä. Kumäk-

kumäk kubä-tägän api madəŋ täkŋewek. Bureninik yäyat. Näkä man yäyat ƚo kudup nämo iwarawä Yawetä kowata wakiinik kaŋ namän.

¹⁸ Naomitä Rut man kehäromi ude yänjirän nadəŋpäŋ tenpäŋ kukta man kubä äneŋi nämo yänkuk.

¹⁹ Ude täŋpäŋ bok kumaŋ Betlehem yotpärareken kuŋkumän. Eruk kumaŋ Betlehem yotpärareken ahəŋjirän kome u nanik webetä bumta kikiŋutpäŋ yänkuŋ; ƚo Naomi ini ba?

²⁰ Ude yäwäwä Naomitä yäwetkuk; Wäpna Naomi yän nämo näwetneŋ. Unitäŋo mebäri uwä säkgämän. Upänkaŋ kehäromi mähemitä mäde ut namiŋkuko unita wäpna säkgämän yän nämo näwetneŋo. Mara yän näwerut. Unitäŋo mebäri jägämi yäk.

²¹ Kome ƚo peŋpeŋ kuŋkuro ugänä tuŋum webe bumiktä kuŋkut. Upänkaŋ apiŋo Yawetä jopi jäwäriinik irira nämagut yäpmän äbatak. Ude täŋjirän mebäri imata Naomi, webe säkgämän yän näwetneŋ. Kehäromi mähemi unitä yänpewän näk wakinik täŋkut.

²² Eruk, manbiŋam ƚo Naomitä äbeki Rut Moap komeken nanik imaguränkaŋ Moap kome peŋpeŋ Betlehem yotpärareken wit madäk-madäk kadäniken ahəŋkumäno unitäŋo manbiŋam.

2

Ruttä Boastä piäken piä täŋkuk

¹ Betlehem kome uken Naomi äpi kumbuko unitäŋo nägät moräk kubä wäpi Boas unitä itkuk.

Boas uwä Elimelektä äbotken nanik, äma ekäni kubä, tuŋum äma.

² ✧ Täŋpäkaŋ kepma kubä Ruttä äbeki Naomi ŋode iwetkuk; Nadäŋ namiŋiri äma kubätä piäken kuŋkaŋ piä äma wit madäntäŋ kuŋirä ätu jop mäŋpani u kaŋ yäpa yäk. Äma kubätä nadäŋ namänä unitä piäken api täŋpet yäk. Ruttä ude iweränä Naomitä iwetkuk; Äbekna, yäyan ude tä yäk.

³ Ude yäwänä eruk Rut piä kubäken kuŋpäŋ piä ämatä wit madäntäŋ kuŋirä mäŋpani u yäpmäntäŋ yäwatuk. Piä ude täŋkuko uwä Boas, Elimelek täŋo nägät moräk kubä unitä piäken täŋkuk.

⁴ Piä täŋ irirän Boas Betlehem yotpärare peŋpeŋ piäniken äbäŋpäŋ piä ämaniye yabäŋpäŋ ŋode yäwetkuk; Yawetä inkät iton. Ude yäwänä kowata ŋode iwetkuŋ; Yawetä kon täŋ gamiton yäk.

⁵ Täŋpäŋ Boastä piä äma täŋo intäjukun äma ŋode iwet yabäŋkuk; Webe gubaŋi u netätä äbotken nanik?

⁶ Yäwänä iwetkuk; U kome kubäken nanik, äbeki Naomikät Moap komeken naniktä äbumän yäk.

⁷ Webe unitä ŋode näwerak; Nadäŋ namiŋiri piä ämakaye yäwarän täŋpäŋ wit pewä mäŋpani kaŋ yäpa yäŋ näwerak. Ude näweränpäŋ täga yäwapäŋ piä tamimaŋ yäput peŋpäŋ täŋ yäpmäŋ äbäko apiŋogän itpäŋ-nadäk täyak u yäk.

⁸ Ude iweränkaŋ Boastä päŋku Rut iwetkuk; Äpetna, man kubä gäwera nadä yäk. Äma kubätä piäken wit yäpmäkta kwentawä. Näkä piäken ŋogän webe kwayak ŋokät kaŋ täk täŋput.

9 Webe u wit madänirä yabänkaŋ ugän yäwarän täk täyi. Nadätan? Näk piä ämanaye gäk waki nämö täŋ gaminenŋa yäjiwät man uku yäwerat. Täŋpäŋ umeta gewäwä ume käbotken gwetpäŋ peŋo u täga api näŋpen yäk.

10 Boastä ude iweränä Ruttä Boas dubiniken injami kome terak yäpän äpmonpäpän iwetkuk; Näk kome kubäken nanikpäŋ mebäri imata nadän naminpäŋ oraŋ namitan?

11 Ude iweränä Boastä ŋode iwetkuk; Äpkatä kumänirän äbekka Naomita täŋkentäk mebäri mebäri täŋ iminŋkuno unitäŋo manbiŋam yänirä kudup nadänkut. Gäk kome kujatka ba meŋkaye nankaye yepmanpeŋ äbot kudupi gänaŋ itta äbuno u nadän gamitat.

12 Unita Yawe, Isrel täŋo Anututä watä it gamekta dubiniken äbuno unitä imaka täga täŋkuno unita gwäki tägagämän kubä gamiton.

13 Ude yäwänä Ruttä ŋode iwetkuk; O intäjukun ämana, näk piä watä webekayetä itkaŋ ude nämö itat upänkaŋ oraŋ naminpäŋ man kwini näweriri bänepna pidäm täyak yäk.

14 Täŋpäkaŋ ketem naknak kadäniken Boastä Rut ŋode iwetgän täŋkuk; Äbä käräga kubä yäpmänpäŋ wain ume gänaŋ yäputpäŋ naŋ. Ude iweränä Ruttä wit madäwani ämawebekät bok maŋitkuŋ. Maŋit irirän Boastä wit mujipi ijinŋkuko u imän naŋpäŋ koki täŋpäpän moräki pewän itkuŋ.

15-16 Ketem naŋ paotpäŋ akumaŋ päŋku wit mäŋpani äneŋi butuŋkuk. Ude täŋ irirän Boastä piä ämani ŋode iwetkuk; Nadän iminirä nämö yäpnaŋiken, wit pädä täwani bämopiken mäŋpani

kaŋ yäpän. Ba ugän nämo, madäk-madäk kadäniken ätu yäpmän däkneŋpäŋ pewä maŋ imiŋirä kaŋ yäpän. Ude täŋirän nämo ibeneŋ.

¹⁷ Täŋpäkaŋ Rut piä täŋ yäpmän kuŋtäyon edap dapuri äpmonkuk. Ude täŋpäŋ wit kujari yäpuko u däpmän-pewä bureni täreŋirä taŋi, 10 kilos ude ahänkuk.

¹⁸ Ude täŋpäŋ yäpmän päŋku wit bureni yäpuko ukät ketem naŋkaŋ moräki peŋkuko u äbeki Naomi iwonjäreŋkuk.

¹⁹ Iwonjäreŋirän Naomitä Rut ŋode iwetkuk; Yäke, gäk netä piäken piä täŋpäŋ wit ŋo yäpmän äbätan? Anututä äma nadäŋ gamiko u säkgämän täŋ imiton. Ude yäwänä Ruttä iwetkuk; Näk piä uwä äma kubä wäpi Boas unitä piäken tät yäk.

²⁰ ✧ Ude iweränä Naomitä yänkuk; Yawetä Boas kon täŋ imiton! Yawe uwä äma kumbani ba kodak irani watäni itta yänkehäromtak maŋ yäwani u nämo irepmit täyak. Ude yänpäŋ ŋode iwetgän täŋkuk; Nadätan? Äma uwä nintäŋo nägät moräk bureni, watä it nimikta yäwani yäk.

²¹ Yäwänä Ruttä iwetkuk; Äneŋi maŋ täga kubä ŋode näwetkuk yäk. Gäk piä watä webenayekät itpäŋ piä täŋ yäpmän kuŋjiri wit madäk-madäk kadäni kaŋ tärewän.

²² Ude iweränä Naomitä ŋode iwetkuk; Äbekna, u täga gäwerak yäk. Piä watä webeniyekät piä tänyäŋ täŋo u tägagämän. Kubätä piäken kweno uwä piä ämaniyetä waki täŋ gamineŋ! yäk.

²³ Täŋpäkaŋ Ruttä Boas täŋo piä webeniyekät piä täŋ yäpmän kuŋirä wit madäk-madäk kadäni

täreŋkuk. Täreŋirän äbekikät pen it yäpmän
äroŋkumän.

3

Rut äma kubä kaŋ-ahäŋkuk

¹ Eruk ittängän Naomitä äbeki Rut ŋode iwetkuk;
Gäkä säkgämän irenta äma kubä kaŋ-ahäŋ gami-
naŋi yäk.

² Ŋode nadäsi; Boas, watä piä webeniye piä bok
täŋkuŋo u nägät moräknin yäk. U apiŋo bipäda
wit bureni yäpmäkta kujari madäŋkuŋo u däpmän
käkärayän yäk.

³ Unita gäk ume ärutpäŋ tek säkgämän täŋkaŋ
imaka kábäŋi nitek gupka terak ärutpäŋ Boastä
piä täŋpayän täyakken kuŋpäŋ iŋamiken kwawak
nämo ahäŋ imen. Nämo, kábop iriri unitä epän
täŋpäŋ tärewäpäŋ ketem ume kaŋ naŋ paorän.

⁴ Täŋkaŋ däpmon pärayän täŋirän unitä pärayän
täko u ket kaŋ kaŋpäŋ nadä. Täŋpäŋ däpmon
patguŋ täŋirän päŋku tek ämet pärayän täko u
yäpmän akuŋpäŋ kuroŋi käda kaŋ pat. Pariri unitä
kikŋutpäŋ imaka gäkä tänaŋi u api gäwerek.

⁵ Naomitä ude iweränä Ruttä iwetkuk; Täga,
näwetan ude api täŋpet yäk.

⁶ Ude yänkaŋ Ruttä wit däpmän käkärani
bägupken päŋku äbekitä piä man iwetkuko u kudup
täŋkuk.

⁷ Boas ketem ume naŋpäŋ bänep oretoret terak
itpäŋä däpmona iŋpewä päŋku wit bureni änok
itkuŋken u patkuk. Parirän Rut yeŋ-yeŋ päŋku Boas
täŋo tek yäpmän akuŋpäŋ kuroŋiken patkuk.

⁸ Ude parirän Boas bipani bämopiinik kikuṭpāṅ äyāṅuṭpāṅ kaṅkuk; Webe kubä kuroṅi käda parirän!

⁹ Kaṅpāṅ iwetkuk; Gäk netä? yäk. Yāwänä iwetkuk; Näk Rut, piä webeka yäk. Gäk Elimelek täṅo nägät moräk, näk watä it namikta yāwani. Unita näk webekata kaṅ nāmagut yäk.

¹⁰ Ude iweränä Boastä ṅode iwetkuk; Äpetna, Yawetä kon täṅ gamiton! Kudän täyan ṅo imaka täga äbekkata täṅ imiṅkuno u irepmiṭpāṅ täyan. Äma gubaṅi, tuṅum ikek ba tuṅumi nāmo u kubä täga yāpnaṅi upāṅkaṅ nāmo, äbekka täṅo nägät moräk näkken äbätan.

¹¹ Unita äpetna, umuntäwentawä. Imaka kubäta näwet yabāwayāṅ täyan uwä api täṅkentāṅ gamet yäk. U imata, yotpārare ṅo nanik kudup u mebärika nadākaṅ. Gäk webe täga.

¹² ✧ Täṅpākaṅ näkä gäk watä it gamikta yāwani yāṅ näwetan u man bureni upāṅkaṅ näk gägāni bumik. Nägät moräk bureniwä äma kubä itak.

¹³ Unita ṅo pariri kome yāṅewänkaṅ näkä tami pāṅku äma u iwet yabāwa gäka watä itta täga yāwänä täga. Täṅ täga nāmo yāwänä eruk, näkṅa watäka api it gamet. Yawe irit mähemi u wäpi terak ude yāṅkehārom täyat. Eruk päsi yäk.

¹⁴ Ude täṅpāṅ Boas kuroṅiken parirän kome yāṅeṅ buruburu täṅirän akwänkaṅ Boastä iwetkuk; Ämawebetä gäk ṅo pāran yāṅ nadāneṅo unita kome ket nāmo yāṅeṅirän kuyi yäk.

¹⁵ Kwayāṅ täṅirän Boastä ṅode iwetgän täṅkuk; Tekka punin nanik yāṅopmāṅpāṅ ṅo iri yäk. Iw-

erän ude tänpänä wit bureni tek terak ärenpän kuñirän 20 kilos ude tänkuk. Tänpänkañ Rut tänkentänpän wit uwäk u pudätpän piri terak peñkuk. Piri terak pewänkañ yotpärareken kuñkuk.

¹⁶ Kumañ päñku Naomi ahän iminjirän äbeki u ñode iwet yabänkuk; Äbekna, kädet jide ahän gamik? yäk. Ude iweränä Ruttä imaka Boastä täñ iminjukuo u kudup iwetkuk.

¹⁷ Iwetpän yänkuk; Äma unitä äbekkaken ketän täga nämo kwen yän näwetpän wit ño namän yäpmän äbätat yäk.

¹⁸ Ude iweränä Naomitä iwetkuk; Eruk äbekna, nadänjit nadänjit isi yäk. Imaka bureni ahänjirän kañ käda. Nadätan, Boas imaka täñpayän gäwerako unita nämo mañjirän ärmonayän.

4

Boastä Rut webenita yäpuk

¹ Eruk, Boastä käbeyä bägup, yotpärare täño yämabamken päñku mañitpän itkañ Elimelek täño mäden naniki Boastä Rut iwetkuko u äbänjirän kañkuk. Kañpän iwetkuk; Notnapak, äbikañ bok itda yäk. Ude iweränä päñku Boastä itkukken mañitkuk.

² Täñpänä Boastä yotpärare täño äma ekäni 10 udetä man pewän kwäkañ äma ekäni ekäni äbuñ. Äbäwä yäwerän bok mañitkuñ. ³ Mañit irirä noripaki u ñode iwetkuk; Nadätan? Naomi Moap kome peñpeñ äbuko uwä monen yäpayän notnekpak Elimelek täño kome kujat u äma kubäta imikta nadätak yäk.

4 Unita ɲode gäwetta nadätat; Kome u suw-awayän nadänpänjä äma ekäni ekäni itkaɲ ɲo inamiken yäntäre. Täɲ nämo yäpayän nadänpänjä siwoɲi yä. U imata, kome u gäkä mähemi tänaɲi bumik, näkä jukun 'ei' täga nämo yäwet yäk. Ude iweränä äma unitä täga, api suwawet yän yänkuk.

5 Ude yäwänä Boastä iwetkuk; Nadätan? Kome u Naomi keriken suwanpänjä Moap nanik webe kajat Rut u imaka, webekata yäpnaɲi yäk. Ude täɲiri notnekpak kumbuko unitäɲo wäpi nämo api paorek. Nämo, kome kujari u äbekiye oraniye ahänayän täkaɲ unita biɲamgän api it yäpmän ärowek yäk.

6 Ude iweränä noripaki u ɲode iwetkuk; Bureni, kome kujat u näkä mähemi tänaɲi upänkaɲ näkä suwawero uwä kome u näkɲaken nanaknayeta biɲam nämo api ireko unita täga nämo yäpayän. Unita gäkɲata biɲam yäk.

7 ✧ Kadäni uken Isrel naniktä ɲode täk täɲkukonik; Äma kubätä kubä täɲo tuɲum kubä suwaweko ba äma yarätä tuɲumi kowat imän tädeɲo u täɲkehärom takta tuɲum unitäɲo mähemitä kuroɲi ärärani yäɲopmänpänjä äma tuɲum yäpeko unita imek. Ude täɲirä piä u täretak yän nadäk täɲkuɲonik.

8 Mebäri unita äma noripak unitä kome kujat u Boas gäkɲata suwa yän ude iwetpänjä kuroɲi ärärani yäɲopmänpänjä imiɲkuk.

9 Ude täɲirän Boastä äma ekäni ekäni ukät ämawebe päke itkuɲo u ɲode yäwetkuk; Eruk nabäɲirä in inamjinken Elimelek-kät nanakiyat

Kilion kenta Malon unitäño tuñum Naomitä inigän yäpmän kuñatkuko u apiño näkä suwanpän mähemi täyat yäk.

10 ✧ Ba ugän nämo. Malon täño webe kajat Rut, Moap nanik u imaka, webenata imagutat. Ude täñira notninpak kumbuko unitäño wäpi yotpärareni ñoken nämo api paorek. Nämo, kome kujari u äbekiye oraniye ahänayän täkañ unita biñam api it yäpmän ärowek yäk. In inamjinken kudän ño täyat.

11 ✧ Ude yäwerirä äma ekäni ekäni ukät ämawebe päke itkuño u ei-gera yänpän yänkuñ; Täñiri gabänpän-nadäkamän. Unita Yawetä webeka täñkentän imiñirän Resel kenta Lea, Isrel äbot nintäño äbeknin pähap yarä ude äworeñpän nanak mäyap kañ bäyañ gamän. Ude täñirän gäkñawä Efrata äbot täño tuñum äma kubä täñpän Betlehem yotpärareken wäp biñam ärowani nitek kañ it.

12 ✧ Täñkañ Yawetä ekta nanak mäyap tamiñirän Juda kenta Tama täño nanaki Peres unitäño äbot pähap udegän kañ ahäwut.

Boas täño nanak ba oraniyeta man

13 Täñpäkañ Boastä Rut webenita yäpuk. Täñirän Yawetä nadän imiñirän nanak kok itpäñ nanak ämani kubä bäyañkuk.

14 Bäyañirän kome u nanik webetä Naomi ñode iwetkuñ; Yawe täño wäpi iniñ oretna! Unitä watä it gamikta orañka kubä gamitak yäk. Nanak unitä Isrel ämawebe bämopiken wäp biñam ärowani nitek iton.

15 Nadätan? Äbekka Ruttä gäka gäripi nadəŋ gamikinik täŋpəŋ täŋkentäk taŋi täŋ gamik täyak uwä nanak 7tä täŋkentəŋ gamineŋo u irepmitak. Unita nanak apiŋo bäyatak unitä webe pähap täŋiri täŋpidäm-pidäm täŋ gamiŋpəŋ watä säkgämän api it gamek yäk.

16 Ude iweräwä Naomitä nanaki bäyaŋ imiŋpəŋ ini bäyawani bumik watäni it imik täŋkukonik.

17 Täŋpəkaŋ webe kome u naniktä nanak u wäpi Obet yəŋ iwetkuŋ. Ude yəŋpəŋ yəŋkuŋ; Wisiknin! Naomitä nanak kubä yəpməntak! Täŋpəkaŋ Obet uwä Jesi təŋo nani. Täŋ Jesi uwä Devit təŋo nani.

18-22 Eruk ŋowä Perestä äbotken nanik təŋo wəp tawaŋ; Peres uwä Hesron təŋo nani. Hesron uwä Ram təŋo nani. Ram uwä Aminadap təŋo nani. Aminadap uwä Nason təŋo nani. Nason uwä Salmon təŋo nani. Salmon uwä Boas təŋo nani. Boas uwä Obet təŋo nani. Obet uwä Jesi təŋo nani. Täŋpəkaŋ Jesi uwä Devit təŋo nani. Ugän.

Tuma-Irumu
The New Testament and portions of the Old Testament
in the Tuma-Irumu Language of Papua New Guinea
Nupela Testamen na sampela Olpela Testamen long
long tokples Tuma-Irumu long Niugini

copyright © 1997, 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tuma-Irumu

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2025-05-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 3 May 2025 from source files dated 3 May 2025

914cbf46-f59a-54d1-b209-0f763534edb5